

**CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ NAȚIONALĂ
„VALORIFICAREA ARTELOR PLASTICE
ȘI ARHITECTURII NAȚIONALE – UN IMPERATIV AL VREMII”**

PROGRAMUL ȘI REZUMATELE COMUNICĂRILOR

INSTITUTUL PATRIMONIULUI CULTURAL

**CONFERINȚA ȘTIINȚIFICĂ NAȚIONALĂ
„VALORIFICAREA ARTELOR PLASTICE
ȘI ARHITECTURII NAȚIONALE –
UN IMPERATIV AL VREMII”**

PROGRAMUL ȘI REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Chișinău, 25 noiembrie 2021

Comitetul de organizare

Dr. hab. Victor GHILAȘ

Dr. Adrian DOLGHI

Dr. Vitalie MALCOCI

Dr. Constantin SPÎNU

Comitetul științific

Dr. hab. Victor GHILAȘ

Dr. Adrian DOLGHI

Dr. Vitalie MALCOCI

Dr. Constantin SPÎNU

Dr. Victoria ROCACIUC

Redactare

Iuliu Palihovici

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

PROGRAMUL CONFERINȚEI

Joi, 25 noiembrie, 2021

10.00 – 16.00

Accesați linkul

<https://meet.google.com/zbh-abhp-mxv>

Mesaj de salut

Dr. Violeta TIPA,
director al Centrului Studiul Artelor,
Institutul Patrimoniului Cultural

Comunicări

Moderatori

Dr. Vitalie MALCOCI, dr. Victoria ROCACIUC

**Metamorfoze ale artei teatral-decorative în anii 1970 – 1980
ai sec. XX**

Dr. Vitalie MALCOCI, Institutul Patrimoniului Cultural

**Specificul cromaticii în pictura națională din perioada
interbelică (1918-1940)**

Dr. Rodica URSACHI, Universitatea Pedagogică de Stat
„Ion Creangă” din Chișinău

**Particularități de realizare plastică a imaginii în creația
pictoriței Maria Coțofan**

Dr. Constantin SPÎNU, Institutul Patrimoniului Cultural

**Va fi sau nu reamplasat panoul din mozaic „ARTA
(ATRIBUTELE ARTEI)”?. Autor: Mihai Burea**

Drd. Ion JABINSCHI, Academia de Muzică, Teatru și Arte
Plastice

Detalii despre lucrările de construcție în cetatea Chilia (sfârșitul sec. XV – începutul sec. XIX)

Dr. hab. Mariana ȘLAPAC, Institutul Patrimoniului Cultural

Bienala Internațională de Gravură din Chișinău la cea de-a VI-a ediție

Dr. Tatiana RAȘCHITOR, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Vestigii de rotonde romanice în structura bisericilor din s. Vadul Rașcov și a mănăstirii Călărășăuca

Dr. Tamara NESTEROVA, Institutul Patrimoniului Cultural

Construcții anatomice în creația sculptorilor animalişti Naum Epelbaum, Nicolae Gabzulin și Veaceslav Șevcenco

Dr. Ana MARIAN, Institutul Patrimoniului Cultural

Păpușile Galinei Molotov: pasiune și profesionalism

Dr. Violeta TIPA, Institutul Patrimoniului Cultural

In memoriam: artistul plastic și pedagogul Ion Sfeclă (1941-2020)

Dr. Victoria ROCACIUC, Institutul Patrimoniului Cultural

Clasificarea mobilierului țărănesc din Basarabia sfârșitul sec. XIX – mijlocul sec. XX

Drd. Elena MADAN, Universitatea Tehnică a Moldovei

Arhitectura edificiilor pentru spectacol din perioada sovietică: abordare și atitudine

Dr. Aurelia TRIFAN, Institutul Patrimoniului Cultural

Boris Șirocorad – promotor al multiplelor figuri de stil în grafica satirică

Drd. Lucia ADASCALIȚA, Institutul Patrimoniului Cultural

Коллекция Национального исторического музея Республики Молдова: уникальные фотографии и документы, связанные с жизнью и творческой деятельностью архитектора А.И. Бернардации

Др. Алла ЧАСТИНА, Институт культурного наследия

O imagine necunoscută a Pieței Catedralei din Chișinău din prima jumătate a secolului al XIX-lea

Dr. Sergius CIOCANU, Institutul Patrimoniului Cultural

Paraclisul "Sf. Paisie de la Neamț" (Velicicovschi) de la Mănăstirea Răciula

Drd. Igor CAPRIAN, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Repere istorice și conceptuale ale evoluției artei ex-librisului în Republica Moldova

Dr. Vladimir KRAVCENKO, Institutul Patrimoniului Cultural

Creația artistică a plasticianului și profesorului Victor Drebot

Dr. Angela MUNTEANU, Universitatea Tehnică a Moldovei

Печатные традиции и инновационные технологии в формате современной книги

Drd. Алёна ТИМУЦА, Академия музыки, театра и изобразительных искусств

REZUMATELE COMUNICĂRILOR

Boris Șirocorad – promotor al multiplelor figuri de stil în grafica satirică

Lucia ADASCALIȚA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Creația artistului Boris Șirocorad este bogată și diversă din punct al tematicii, diversității de gen, particularităților stilistice, tehnicilor de realizare, modalităților de structurare compozițională și a mesajelor generate de imagine. Totuși, de-a lungul activității sale artistice, cele mai multe lucrări ale graficianului sunt dedicate graficii satirice. Caricatura, fiind un gen cu largi posibilități materiale, tehnice și expresive oferă posibilități nemărginite de valorificare a expresiilor plastice. Boris Șirocorad, având un dezvoltat spirit de observație, creează imagini satirice exersând în mod reușit diverse figuri de stil proprii inclusiv și genurilor literare.

În perspectiva atingerii expresiei simbolice a imaginii identificăm utilizarea de către protagonist a metaforei, alegoriei, hiperbolei, antitezei. În acest sens, pot servi drept exemplu câteva dintre lucrările semnate de către artist precum: „V glubinakh tresta” (1945), „Sgovor” (1948), „Kuda by eshche „ne vmeshat’sya”” (1948), „Pe drumul păcii” (1958), ș.a. Artistul și-a publicat foile satirice în „Окно правды” și „Окно ТАСС”, iar după stabilirea, în anul 1945, în orașul Chișinău, colaborează cu ziarul „Moldova socialistă”, revista „Femeia Moldovei”, revista de satiră și umor „Chipăruș”.

Boris Șirocorad a influențat dezvoltarea și popularizarea graficii satirice și prin intermediul participărilor active în cadrul expozițiilor naționale și internaționale. Totodată a contribuit, împreună cu graficienii Ian Averbuh, Evghenii Merega, Leonid Grigorașenco și Victor Covali, la constituirea publicației satirice „Krokodil idet po gorodu”.

Cuvinte cheie: grafica satirică, structurare compozițională, expresie simbolică, alegorie.

Paraclisul „Sf. Paisie de la Neamț” (Velicovschi) de la Mănăstirea Răciula

Igor CAPRIAN,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

Pentru elaborarea studiului propus autorul își pune drept scop analiza aspectului stilistic și artistic al picturii bisericești a ansamblului iconografic realizat în incinta Paraclisului „Sf. Paisie de la Neamț” din localitatea Răciula (Călărași). Această construcție religioasă a fost ridicată în anul 2018, în locul unei biserici vechi de lemn care n-a rezistat timpurilor.

În timpul elaborării picturii autorul, în baza unei bogate experiențe proprii și unei documentări minuțioase, a identificat cele mai reprezentative metode și procedee de aplicare pentru realizarea lucrărilor propriu-zise. Astfel, au fost întrebuintate materiale contemporane, existente în rețelele de comercializare, care respectă toate calitățile unei picturi murale.

A fost studiat pe larg programul iconografic acceptat de biserica ortodoxă din Moldova și a fost elaborat un sistem iconografic acceptat de stareța mănăstirii Răciula. În urma cercetării și documentării tematicii respective a fost posibilă realizarea unei picturi murale bisericești în stil bizantin, cu respectarea tuturor tehnicilor și tehnologiilor de rigoare, ținând cont de reconstituirea regulilor și normelor canonice tradiționale.

Importanța studiului abordat este determinat de reconstituirea și aplicarea principiilor de executare a picturii murale, care poate servi drept exemplu în continuitatea elaborării lucrărilor monumentale de acest tip.

Mănăstirea Răciula, ca valoare istorică și culturală, a fost și rămâne un izvor de spiritualitate pentru artă și cultură românească.

Cuvinte cheie: pictură murală, ansamblu iconografic, valoare istorică, biserică.

Коллекция Национального исторического музея Республики Молдова: уникальные фотографии и документы, связанные с жизнью и творческой деятельностью архитектора А.И. Бернардацци

Алла ЧАСТИНА,

Институт культурного наследия

В этом году исполнилось 190 лет со дня рождения выдающегося архитектора из Швейцарии, итальянца по происхождению, Александра Иосифовича Бернардацци (1831-1907). В фондах Национального исторического музея Республики Молдова хранятся уникальные документы и фотографии, связанные с жизнью и творчеством этого зодчего. В музейной коллекции представлены копии формулярного списка отца Александра Бернардацци – архитектора Джузеппе (Иосифа), оригиналы которого хранятся в Ставропольском Архиве; фотографии с изображением 9 видов Кавказских минеральных вод, включая г. Пятигорск и изображение на переднем плане дома, в котором родился Александр Бернардацци. Оригинальные рукописные копии документов рассказывают о том, как по просьбе Бессарабского губернатора зодчий становится попечителем Кишиневского городского сада в 1868 году, о его безупречной архитектурской 25-летней деятельности в Бессарабии и о присвоении ему звания почетного гражданина города Кишинева в 1875 году; об участии Александра Бернардацци в строительстве зданий для Костюженской больницы в 1877 году; о благодарности, выраженной Кишиневским головой Карлом Шмидом в 1892 г., за труды Бернардацци и его участие в строительстве водопровода в Кишиневе; об избрании его почетным членом одесского отделения русского императорского технического общества в 1895 году. Особенно отмечался 50-летний юбилей творчества зодчего в Одессе, когда в 1900 г. общество гражданских инженеров постановило учредить медаль в честь Александра Иосифовича Бернардацци. Также в коллекции хранится оригинал пись-

ма барона А. Ф. Стюарта от 19 августа 1907 года с выражением соболезнования по поводу смерти А. И. Бернардацци.

Наряду с документами, в фондах исторического музея имеются фотографии известного архитектора за разные годы, начиная с его отроческих лет и обучения в Санкт-Петербургском инженерном училище, а также фото некоторых родственников, жены, детей и внуков А. И. Бернардацци. Фотокопии страниц журнала «Строитель» за 1900 г. представляют творческую деятельность зодчего, самые значительные проекты его зданий и сооружений в Кишиневе и Одессе, включая и неизвестные, которые остались нереализованными.

Ключевые слова: коллекция, фотографии, документы, творческая деятельность.

O imagine necunoscută a Pieței Catedralei din Chișinău din prima jumătate a secolului al XIX-lea

Sergius CIOCANU,
Institutul Patrimoniului Cultural

În anii 1841-42, orașul Chișinău și împrejurimile lui au fost vizitate de pictorul și graficianul italian Carlo Bossoli. Timp de trei săptămâni el a realizat mai multe desene și schițe a "locurilor istorice și pitorești" din această parte a Basarabiei. Nu cunoaștem de câte ori Carlo Bossoli a fost în Basarabia și cât de numeroasă a fost colecția de desene, acuarele sau gravuri realizate drept urmare a acestor vizite. Se cunoaște că Bossoli a realizat ulterior cel puțin două litografii cu vederi ale Chișinăului. Una dintre ele, consacrată Pieței Catedralei orășenești a fost recent identificată în fondurile Bibliotecii Academiei Române, dar și în fondurile Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală.

Litografia este deocamdată unica imagine cunoscută a orașului Chișinău din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Este de fapt o veritabilă vedere panoramică a părții centrale a Chișinăului, construcția și amenajarea căreia se finalizase la 1840, odată cu darea în exploatare a Porților Sfinte cu orologiul orășenesc. Centrul compozițional al litografiei îl reprezintă Catedrala Nașterea Domnului, construită câțiva ani mai înainte, la 1836. Litografia confirmă finalizarea la acea vreme a edificării tuturor clădirilor de pe perimetrul Pieței Catedralei și oferă claritate în privința soluției inițiale de amenajare a amplului spațiu verde care încadra această piață. La orizont, în afara spațiului orășenesc, se văd întinderile domoale ale dealurilor de peste râul Bâc. Totodată, ochiul surprinde și o fâșie îndepărtată a orașului pre-imperial. Printre acoperișurile de case și copaci pot fi recunoscute, la stânga de catedrală, palatul boierilor Donici, bisericile Buna Vestire, Sfântul Ilie, Sfinții Arhangheli, iar la stânga catedralei – bisericile Înălțarea Domnului, Sfântul Haralambie și Sfântul Gheorghe.

Cuvinte cheie: Piața Catedralei, vedere panoramică, litografie, amenajarea spațiului.

Va fi sau nu reamplasat panoul din mozaic „ARTA (ATRIBUTELE ARTEI)”?. Autor Mihai Burea

Ion JABINSCHI,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

În comunicarea de față ne-am propus să punem în discuție problema păstrării și remontării unei opere de artă monumentală și anume, a panoului din mozaic Arta (Atributele artei), realizat de Mihai Burea (1972), pe fațada clădirii din strada Kiev, nr.7, Chișinău (fostul Palat de Cultură al Sindicatelor, sectorul Râșcani). Din păcate acest edificiu a fost demolat (în vara a. 2018), iar panoul propriu zis a fost demontat și conservat pentru a fi reamplasat la o adresă nouă.

În procesul discuțiilor și tratativelor cu investitorul s-a ajuns la concluzia că panoul de mozaic, cu o suprafața totală de 230 m², va fi necesar de reamplasat în alt loc. La etapa elaborării schiței de proiect pentru reamplasarea panoului au fost examinate și propuse patru variante. Aceste variante au fost discutate la Consiliul Național al Monumentelor de For Public a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova la data de 08.08.2018. A fost avizată varianta de reamplasare a mozaicului pe strada Maria Cebotari, pe peretele de sprijin a curții Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” din Chișinău. În baza acestei schițe de proiect a fost emisă Decizia Consiliului Primăriei mun. Chișinău, cu privire la reamplasarea mozaicului pe adresa nouă. Conform legislației în vigoare, pentru a putea fi demarate aceste lucrări este necesară și o Hotărâre de Guvern, care ar permite reamplasarea respectivă.

Aceste documente permissive vor sta la baza emiterii de către Primăria mun. Chișinău a Certificatului de Urbanism pentru implementarea Proiectului de execuție. În baza acestui proiect vor fi demarate lucrările de restaurare și reabilitare a panoului de mozaic pe adresa susnumită.

Procesul de demontare a panoului a demonstrat că munca în echipă la asemenea lucrări de șantier complexe și complicate

sunt necesare și trebuie formate la viitorii specialiști în domeniul picturii murale pentru păstrarea și conservarea patrimoniului cultural.

Pe aceasta linie se înscrie și compoziția panoului din mozaic Arta (Atributele artei), trecut în Registrul monumentelor de for public al Republicii Moldova, ocrotite de stat, în care au fost utilizate imagini ale atributelor artei (masca teatrală, vioara, harpa, frunzele de dafin) tratate într-o manieră decorativ-conceptuală, cu care ne-am propus să redefinim un spațiu, aparținând Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”. Asemenea panouri decorativ-picturale, în Chișinău, au fost în vogă în perioada anilor 1960 - 1980, în care o serie de clădiri au fost decorate în tehnica mozaicului - cea mai durabilă tehnică a artei în crearea imaginii. O formă de artă insolită, o tehnică ornamentală impresionantă a artei decorative ce a supraviețuit din antichitate și până în zilele noastre.

Formatul și modul în care lucrarea se va integra în „ambient” răspunde într-un mod fericit necesarului de estetic și artistic al spațiului, devenind astfel centrul de interes și oferind omului posibilitatea unor emoții și încântări estetice.

Cuvinte cheie: mozaic, tehnică, păstrare/conservare, reamplasare, patrimoniul cultural.

Repere istorice și conceptuale ale evoluției artei ex-librisului în Republica Moldova

Vladimir KRAVCENKO,
Institutul Patrimoniului Cultural

Se știe, condițiile principale socio-culturale ale dezvoltării artei ex-librisului sunt prezența colecțiilor mari, activitatea colecționarilor și bibliofililor pasionați, a artiștilor plastici interesați de cărți și de arta cărții. Cărți ca obiecte prețioase din biblioteci mari personale de tip european, care pe urmă au intrat în colecțiile publice ale instituțiilor de stat, se regăsesc în țară începând cu secolul al XIX-lea, însă tradiția specializării profesionale în arta ex-librisului în Republica Moldova s-a stabilit doar în anii postbelici ai secolului XX. S-a manifestat cel mai clar atunci când ex-libris s-a afirmat ca un gen aparte al artei grafice, dar și când ocupația era deja privită de către artiștii plastici din Republica Moldova drept o activitate artistică opțională în baza creației în domeniul graficii de șevalet, ș.a.

În majoritatea lor, ex-librisurile autohtone din Republica Moldova sunt imaginile gravate de două tipuri: gravură în relief și gravură intaglio, executate în cele mai populare tehnici: xilogravură, linogravură, gravură pe plastic, pentru primul tip, și acvatorte, acvatinta, ac sec, pentru cel de-al doilea. Primul grup de tehnici e reprezentat prin opera artiștilor plastici din anii 1960-1970 (L. Nikitin, A. Usov, M. Gherasimov), iar cel al doilea prin opera din anii 1980-2000 (G. Bosenko, V. Herța, V. Coroban). Printre artiștii plastici profesioniști care au practicat și acest gen de artă mai sunt mulți artiști plastici graficieni experimentați din Republica Sovietică Socialistă Moldovenească / Republica Moldova: Arcadie Antoseac, Ilia Bogdesco, Boris Brânzei, Emil Childescu, Emil Cojocar, Elena Garștea, Elena Karacențeva, Victor Kuzmenko, Alexandru Macovei, Valeriu Malearenko, Vasile Movileanu, Simion Odainic, Dumitru Pomîrleanu, Vitalie Roșca, Lică Sainciuc, Vladimir Sinițki, Vasile Sitari, Petru Vlah, Simion Zamșa, Gheorge Zlobin.

Cuvinte cheie: arta ex-librisului, imagini gravate, tehnici de execuție, colecții.

Clasificarea mobilierului țărănesc din Basarabia sfârșitul sec. al XIX-lea – mijlocul sec. XX

Elena MADAN,
Universitatea Tehnică a Moldovei

Preocuparea omului pentru amenajarea spațiului de locuit poate fi urmărită din cele mai vechi timpuri. Formele de mobilier popular s-au cristalizat în decursul unui proces îndelung de constituire, în care îmbinarea funcționalului cu cerințele estetice s-au produs conform posibilităților economice, cât și a capacității creatoare a celui ce realiza mobilierul (fiind executat de însăși gospodarul casei sau de meșteri specializați cum sunt: dulgherii sau tâmplarii). Plecând de la un număr redus de elemente strict necesare traiului, mobilierul a evoluat treptat, unele piese de mobilier devenind obiecte cu valoare artistică.

Clasificarea mobilierului țărănesc poate fi făcut în baza mai multor criterii care, urmărite în ansamblu, pot forma tabloul general a ceea ce reprezintă mobilierul țărănesc cu specific zonal. Organigrama (fig.1), care a fost realizată în baza cercetărilor de teren în toate regiunile țării, prezintă această clasificare.

Elementele de bază în clasificarea mobilierului o prezintă funcția, materialul și forma. La rândul său, mobilierul se împarte în mobilierul pentru odihnă, mobilier suport/depozitare și mobilier pentru servit masa. Această clasificare ne-a permis să evidențiem evoluția constructivă, funcțională și artistică. Unele piese de mobilier prezintă particularitățile artistice deosebite prin tehnicile decorative, mijloacele artistice, cât și prin structura decorativă întrebuințată. Aceste piese merită să fie prezentate și valorificate, ele făcând parte din arta populară.

Cuvinte cheie: mobilier țărănesc, clasificare, funcție, material și formă, particularități artistice.

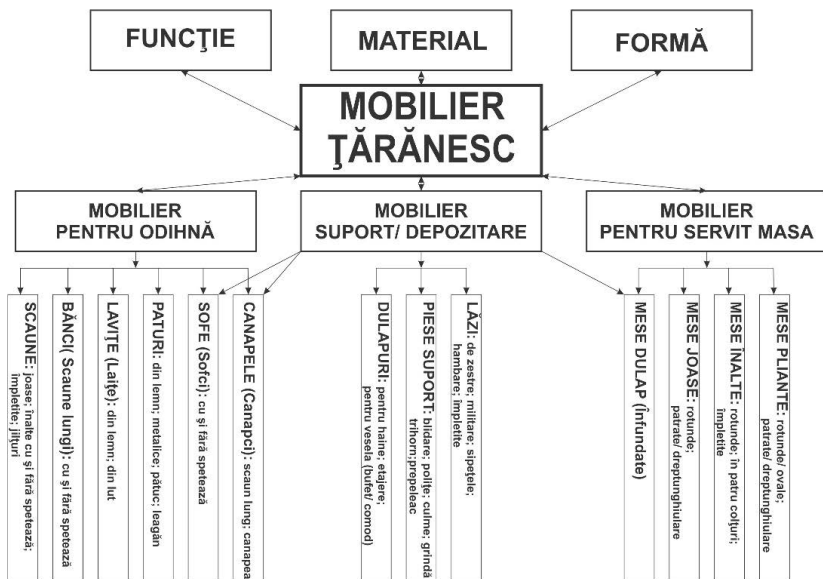

Fig.1. Clasificarea mobilierului după funcție, material și formă

Metamorfoze ale artei teatral-decorative în anii 1970 – 1980 ai sec. XX

Vitalie MALCOCI,
Institutul Patrimoniului Cultural

Orientările și tendințele noi în evoluția proceselor artei scenografice din Moldova devin vizibile din primele decenii ale anilor '70 și se manifestă pe tot parcursul anilor '80 ai sec. XX. Această etapă era determinată de stabilirea unor procese complicate, caracteristice întregii arte teatral-decorative din perioada sovietică.

În perioada respectivă activează atât scenografi din deceniile premergătoare, cât și reprezentanți noi: N. Andronati, I. Puiu, A. Crivoșein, A. Jeludev, P. Balan, V. Kantor, G. Kantor-Molotov, V. Palii, N. Zabrodin ș. a. Aceștia au determinat calea traversată de arta decorativ-teatrală moldovenească și principalele ei aspecte, reflectând procesele caracteristice domeniului.

Cerințele noi de soluționare a metodelor și mijloacelor de expresie în realizarea decorului și spațiului scenic nu puteau să nu influențeze și creația artistică a pictorilor-scenografi de la teatrele pentru copii. Astfel, este realizat un pas foarte important în explorarea și dezvoltarea naturii spectacolului de păpuși ca formă integră. Acest fapt a pus începutul următoarei perioade de creație fructuoasă în istoria teatrului moldovenesc.

Decorurile pentru spectacole au determinat căutări fertile mai ales prin filiera experimentală în scenografie. Montarea spectacolelor dramaturgilor străini cât și celor autohtoni, necesita noi și variate căutări în rezolvarea spațiului scenic. Aceste tendințe s-au manifestat în mod clar datorită dorinței de a crea un mediu care nu ar fi închis în sfera acțiunii stabilite de dramaturg, ci reprezentând o parte a întregului. Datorită acestui fapt, spectacolele dobândesc un aspect neașteptat, dezvăluind conexiunile ascunse anterior între fenomene și evenimente.

Cuvinte cheie: spectacol, scenografie, spațiul scenic, decor, mijloace de expresie.

Construcții anatomice în creația sculptorilor animalişti Naum Epelbaum, Nicolae Gabzulin și Veaceslav Șev- cenco

Ana MARIAN,
Institutul Patrimoniului Cultural

Construcțiile anatomice, ca și în portret și nud, sunt indispensabile genului animalier sculptural. Obiectele de artă tridimensională sunt puse în evidență prin mișcarea corpurilor animalelor, care presupune cunoașterea scheletului, pe care, ca pe o carcasă, se situează mușchii. În realizarea genului animalier moldovenesc ronde-bosse sunt cunoscute două abordări: realistă și stilizată. Aceste două modalități de realizare sunt specifice întregii plastici animaliere din URSS, cei mai iluștri reprezentanți ai ei fiind Ivan Efimov și Vasili Vataghin.

În creația lui Naum Epelbaum sunt atestate și reprezentări realiste, și cele stilizate, construcțiile anatomice întrezărindu-se în formele sculpturale. Astfel, în cazul unor modelări ancorate la realism, construcțiile anatomice sunt mai evidente, iar plastica animalieră stilizată recurge la generalizarea formelor, la reducerea vibrațiilor liniilor la curburi și forme geometrizate. În compozițiile lui Nicolae Gabzulin, lucrute realist, detaliului anatomic îi revine rolul primordial, subiectele fiind înscenate. Contururile sunt redade fidel, frumusețea formelor create de natură, care și fără a fi stilizate, au un aspect artistic, elegant, sunt surprinse reușit de autor. Nicolae Gabzulin recurge la înscenarea subiecțelor, care capătă răsunet și prin redarea anatomică corectă. Sculptorul Vladislav Șevcenco, deși nu a cunoscut profund anatomia corpurilor animalelor, în realizările sale naive, dar profesioniste, a intuit și a surprins formele în mișcare. Acești trei maștri au fost cunoscători sensibili ai lumii animalelor, în lucrările lor construcțiile anatomice au servit ca bază în realizarea unor opere veridice.

Cuvinte cheie: sculptură, construcții anatomice, gen animalier, modelare, aspect artistic.

Creația artistică a plasticianului și profesorului Victor Drebot

Angela MUNTEANU,
Universitatea Tehnică a Moldovei

Astăzi, în secolul al XXI-lea, în veacul transformărilor, a timpurilor pandemice și a trecerii la activități online, în veacul digitalizării, se transformă și forma de reprezentare artistică. Adică de la cea tradițională pe hârtie sau pânză pe sticla ecranului și tehnologiilor avansate.

Maestrul Victor Drebot, arhitect, sculptor și artist plastic, o fire creativă și ingenioasă elaborează pictură și grafică digitală, lucrări vizualizate și apreciate de mii de urmăritori, lucrări expuse în cadrul evenimentelor din cadrul Universității Tehnice a Moldovei.

Profesionist în domeniul sculpturii, maestrul Victor Drebot, cel care s-a dedicat mai multor tematici de naționalizare, de apărare a neamului, tematica eminesciană și altor personalități marcante din Bucovina, România și Republica Moldova. Profesorul Victor Drebot activează de peste patruzeci de ani în cadrul Departamentului Arhitectură, odată cu absolvirea acestuia la Universitatea Tehnică a Moldovei. Domeniul sculpturii este cel mai relevant în activitatea de creație a arhitectului, pictorului și sculptorului Victor Drebot.

Urmărind activitatea de creație pe parcursul anilor a maestrului Victor Drebot, putem menționa unele lucrări de sculptură, monumente și grupuri sculpturale: monumentul lui *Mihai Eminescu* din bronz în centrul orașului Fălești (1992), autori Victor Drebot împreună cu profesorul său Dumitru Gorșcovișchi; în anii 1994-2000, autorii Victor Drebot și Dumitru Gorșcovișchi, execută și în orașul Cernăuți sculptura în bronz a *Marelui Eminescu*; grupul sculptural *Feciorii căzuți în Afganistan*, realizat în orașul Cernăuți, Ucraina în 2003, autori Victor Drebot și Dumitru Gorșcovișchi; Sculptura *Bustul lui Aron Pumnul*, Brașov, România, autor Victor Drebot; *Masca lui Mihai Eminescu* pentru filmul

artistic „Luceafărul”, de Emil Loteanu este executată de Victor Drebot împreună cu colegul său de studenție Ion Pascal; la fel Victor Drebot și Ion Pascari, elaborează schițele de proiect, macheta pentru *biserița Lumânarea Recunoștinței*, Soroca, proiect inițiat de scriitorul Ion Druță inaugurat în martie 2004; *Compoziția sculpturală Andrieș* pentru grădinița din satul Prepețița, raionul Sîngerei (1971), autor Victor Drebot; *Sculptura Fertilitate* (1976) din parcul Valea Trandafirilor, sector Botanica, Chișinău, autori Victor Drebot, Robert Derbențev. Aceste și multe alte lucrări și grupuri de sculptură sunt proiecte câștigate în urma unor concursuri naționale și internaționale.

Cuvinte cheie: arhitect, artist plastic, profesor, pictură și grafică digitală, sculptură.

Vestigii de rotonde romanice în structura bisericilor din satul Vadul Rașcov și a mănăstirii Călărășeuca

Tamara NESTEROVA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Biserica Sf. Arhangheli din satul Vadul Rașcov este una din cele mai neobișnuite biserici din Moldova, rezultat al unor refaceri radicale. Istoria ei este înlocuită cu versiuni ale tradiției locale, conform căreia este construită în 1787. Partea de asfințit a bisericii este obișnuită pentru bisericile construite în Basarabia sec. al XIX-lea după proiecte model, iar partea de răsărit este asemănătoare unei construcții fortificate. În interior planul are forma de trifoi din racordarea a trei abside într-un contur exterior oval, de la care printr-un plan vertical perpendicular axei a fost disecată partea vestică, și înlocuită cu trapeza și clopotnița. A fost considerată o biserică cu planul trilobat, dar asemenea tip de biserică nu este cunoscut pe teritoriul Moldovei, și, a doua rotondă cu includerea în interior a unui tetraconc. Tipul a fost cunoscut în perioada antică și a continuat până în secolele X-XII, XIV. Neobișnuită este forma de potcoavă în interiorul absidei altarului, rar întâlnite sunt nișa semicirculară în plan, aflată în peretele de nord a altarului, absidele laterale în segment de cerc, acoperite cu bolți cilindrice.

Nu este cunoscut anul construcției bisericii Adormirea din mănăstirea Călărășeuca, fiind susținut mitul că ar fi construită în 1782. Aspectul exterior al bisericii este ponderat de plasarea clopotniței alături de turla bisericii, care par a fi „înghesuite”, precum și numeroase anexe, unele din ele cu funcții de contrafort. La eliminarea acestora și a clopotniței a apărut forma de rotondă cu apsida altarului, tip răspândit în arealul carpatic în secolele X-XII.

Cuvinte cheie: biserică, clopotniță, rotondă, plan, absidă, altar.

Bienala Internațională de Gravură din Chișinău la cea de a VI-a ediție

Tatiana RAȘCHITOR,
Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

În anii 1990, odată cu schimbarea climatului politic, devine posibilă transgresarea barierelor regionale, sociale, lingvistice și culturale existente în Europa de Est, iar pe acest fundal, în regiune, înfloresc bienalele internaționale de gravură. În ultimele trei decenii bienalele de gravură proliferază vertiginos în România (Ploiești (1993), Cluj-Napoca (1997), Aiud (2006), Sfântu Gheorghe (2010), Arad (2012), București (2014), Tulcea (2014) și Iași (2015)), devenind, totodată, un fenomen comun pentru Rusia, exemplificative fiind bienalele din Novosibirsk (1999, din 2012 trienala), Sankt Petersburg (2002) și Kazan (2011), iar începând cu anul 2017 o bienala internațională de gravură are loc și în Armenia.

Necesitatea susținerii gravurii în contextul provocărilor post-moderne a fost simțită și la Chișinău, unde, în anul 2009, la inițiativa plasticianului Valeriu Herța, membru și președinte al Secției Grafică al U.A.P., a fost vernisată, în premieră pentru Republica Moldova, Bienala de Gravură. Prima expoziție prezenta o încercare plină de cutezanță, menită să salvgardeze arta gravurii tradiționale.

De-a lungul celor 12 ani de existență, Bienala Internațională de Gravură din Chișinău s-a bucurat de o dezvoltare continuă ce s-a reflectat atât în creșterea numărului participanților, cât și în diversificarea constantă a tehnicilor gravurii prezente pe simeze. Manifestarea a reușit să întrunească arta gravurii contemporane din 12 țări, precum România, Italia, Grecia, Lituania, Germania, Rusia, Cipru, Ucraina, Republica Bașkortostan, Republica Cehă, Finlanda și Canada.

La afirmarea unei identități culturale acasă și transmiterea acesteia către lumea exterioară în cadrul bienalei au contribuit lucrările graficienilor consacrați: Valeriu Herța, Tudor Fabian,

Vasile Sitari, Elena Karacentev, Simion Zamșa, Elena Garștea, Olga Guțu etc. Creația acestora valorifică atât tehnicile clasice, cât și variate tehnici mixte și tehnici de autor. Printr-un nerv deosebit s-au făcut remarcăți graficienii Luminița Mihailenco, Olga Ilieș, Serghei Tiseev și Corneliu Bulat.

Cuvinte cheie: bienala internațională, arta gravurii, expoziție, identitate culturală.

In memoriam: artistul plastic și pedagogul Ion Sfeclă (1941-2020)

Victoria ROCACIUC,
Institutul Patrimoniului Cultural

Artistul plastic Ion Sfeclă (19.11.1941 – 27.05.2020) a realizat mai multe opere de valoare în diverse tehnici ale artei grafice și picturii de șevalet. În paralel cu activitatea de creație a activat în calitate de profesor la Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău. Participând la diverse expoziții, tabere de creație, internaționale și naționale, plasticianul Ion Sfeclă s-a manifestat drept autor talentat de compoziții tematice, peisaje, naturi statice și portrete. De mare forță expresivă sunt peisajele lui în acuarelă și acvaforte, la fel ca și schițele de ilustrații create în aceeași tehnică. Muzeul Național de Artă al Moldovei păstrează seriile de compoziții în acvaforte consacrate subiectului eminescian, din 1983, care pot fi analizate și ca schițe de ilustrații și cele consacrate orașului vechi din 1991. În creație, artistul tindea să abordeze filosofic subiectele alese prin intermediul asociațiilor, metaforelor și simbolurilor.

Lucrând în acuarelă Ion Sfeclă atingea niveluri de forță și libertate expresivă, dezinvoltă, rar întâlnite în acest domeniu. Poezia și sonoritatea melodică a operelor artistului sugerează cele mai diferite emoții și conotații lirico-dramatice, dezvăluind imagini de nuanțe nostalgice, nobile și elegante prin esteticul lor. De asemenea, artistul a făcut pictură în ulei, a realizat peisaje, natură statică în această tehnică etc.

Plasticianul Ion Sfeclă avea o viziune artistică proaspătă și totodată rațională, reușind să unească conținutul cu forma plastică. În centrul căutărilor sale creative se aflau chipuri de oameni și peisaje, ritmul și decorativismul, simplitatea și stilizarea inspirate din înțelepciunea populară și frumusețea realității imediate.

Creația lui Ion Sfeclă denotă rafinament artistic, simțul poetic al naturii și culorilor, o liberă explorare a procedeelelor grafice și picturale, în combinație cu idei compoziționale originale.

Cuvinte cheie: artist plastic, operă de valoare, compoziție, formă plastică.

Detalii despre lucrările de construcție în cetatea Chilia (sfârșitul sec. al XV-lea – începutul sec. al XIX-lea)

Mariana ȘLAPAC,
Institutul Patrimoniului Cultural

La 22 iunie – 16 iulie 1479 Ștefan cel Mare a început construcția/reconstrucția cetății de piatră a Chiliei care a înprejmuit vechea citadelă atribuită genovezilor. În cazul de față poate trezi nedumeriri termenul extrem de scurt de efectuare a lucrărilor de construcție (doar 25 de zile), dar cu implicarea unui număr impresionant de meșteri și ajutoare (25000 de persoane) fortificația, totuși, putea fi înălțată.

Din iulie 1484 vestita întăritură de pe malul stâng al Dunării îi aparține Țării Semilunii. Sultanul Bayezid al II-lea o ordonat să se repare construcțiile dărâmate în timpul asediului. Potrivit consemnărilor cronicarului turc Sa'adeddin Mehmed, în cinci zile au fost restabilite fortificațiile Chiliei Noi.

În secolele XVI-XVII cetatea a fost reparată de mai multe ori după acțiunile invadatoare ale cazacilor. La acea vreme fiecare provincie mare a Imperiului Otoman avea câte un arhitect șef propriu din componența Corpului Regal de arhitecți, care se ocupa de proiectele militare. Era o perioadă în care specialiștii otomani realizau opere de inginerie ce corespundeau chiar și standardelor secolelor următoare.

În secolul al XVIII-lea, în Țara Moldovei de fortificația Chiliei se ocupau arhitectul din orașul Hassa Abdullah Halif, *bina emini* El Hac Hasan, *kapıcıbaşı* Sabik Hasan Aga, adjunctul *nazirului* Salih Efendi, arhitectul Mehmed Tahir Aga, constructorii Mehmed, El Hac Ahmed. El Hac Emin ș.a. Au fost reparate Turnul lui Gedik Ahmed Pașa, Turnul Porții cele Mari, cel de-al Doilea Turn al Porții cele Mari, Turnul Lânii, Turnul Cebelului, Turnul Farului, Turnul Erzenului, Turnul Arapului, Poarta cea mică, Turnul munițiilor, Turnul armelor, Turnul Elefantului, Turnul Meului, Turnul Agalei, Turnul crăpat ș.a.

Pe la 1797 fortificația de piatră a fost înlocuită cu o cetate

bastionară, edificată după proiectul inginerului francez François Kauffer la comanda sultanului Selim al III-lea. La începutul secolului al XIX-lea cetatea Chilia a fost reparată și modernizată de inginerii militari ruși.

Cuvinte cheie: cetate, architect, reconstrucție, inginer militar, proiect.

Particularități de realizare plastică a imaginii în creația pictoriței Maria Coțofan

Constantin SPÎNU,
Institutul Patrimoniului Cultural

Creația pictoriței Maria Coțofan înscrie în istoria artelor decorative din Republica Moldova o filă originală în care, semnificative motive ale realității cotidiene și însemnate repere iconografice proprii creației plastice populare, îmbinându-se artistic armonios, au contribuit la conceperea unor opere, unde tradiția și contemporaneitatea conlucrează estetic valoros. Creatoare a multiplelor piese vestimentare ce au la bază incomensurabile tradiții împlântate în portul popular, pictorița s-a remarcat pe parcursul carierei sale artistice în mod prioritar prin crearea unor tapiserii ce se înscriu iminent în orientările estetice și stilistice ale vremii în care au fost zămislite.

În unele dintre acestea, tradiționalele motive ale covorului popular, precum cele de sorginte antropomorfă, aviomorfă, arboriscentă, fitomorfă și geometrică, fiind revalorificate judicios, înzestreză imaginea cu distinse expresii estetice și valoroase mesaje. În altele, memorabilele repere iconografice ale arhitecturii de cult creștin ortodox și celei istorice de apărare, servind ca punct de pornire în compunerea unor imagini, vin să reliefeze artistic netrecătoarele esențe și valori culturale autohtone.

În creația protagonistei, repertoriul morfologic și sintactic de realizare plastică a imaginii, întregește un amplu registru de mijloace și procedee al căror origini se regăsesc atât în tradiția seculară de reinventare artistică și de țesere tehnologică a covoarelor populare, cât și în diversele paradigme plastice ale căror coordonate conceptuale și estetice sunt împlântate în stilistica mișcărilor de avangardă europeană și ineditele filiere stilistice locale ale artei goblenului din cea de-a doua jumătate a secolului XX.

Cuvinte chee: tapiserie, tradiție, motiv, morfologie, sintaxă, mesaj, stil, tehnologie

Печатные традиции и инновационные технологии в формате современной книги

Алёна ТИМУЦА,

Академия музыки, театра и изобразительных искусств

Существующие на современном этапе формы традиционной/печатной и электронной книги, находятся в своеобразном противостоянии.

С развитием технических и технологических возможностей печать стала доступна и на другие поверхности (ткань, пластик, плёнка и др.). В большей мере эти технологии нашли своё применение в детской книге, изменив физическую форму книги и логическую — восприятие через игру. Как следствие появился обширный ряд книг-игрушек.

Интересные формы приобретают объёмные *3D книги*: «*pop-up books*» «*movable books*» или «*360° books*». Технические возможности позволили использовать необычные способы вырубки и фальцовки, усложнив объёмное пространство, в котором трёхмерная реальность буквально взрывает плоскость страницы.

Взаимодействие традиционной печати, инновационных технологий и технических устройств, привели к развитию новых книжных форм — интерактивные книги. Это книги, общение с которыми происходит через специальные устройства — гаджеты (специальные умные ручки, смартфоны, планшеты), считывающие коды с ультратонкого слоя, нанесённого на поверхность печатной страницы.

Книги, содержащие медиа-контент (анимацию, звук), позволяют взаимодействие с героями через приложения для смартфонов или планшетов.

Технология «виртуальной реальности» (Augmented Reality), проецирование виртуальных объектов в реальное физическое пространство. Такие книги работают при помощи видеокамеры на смартфоне или планшете, пре-

образуя двухмерную иллюстрацию в 3D-изображение.

Электронная книга это оцифрованный или закодированный текст, закреплённый в виртуальном интернет пространстве или зафиксированный на цифровых носителях. Отличительной особенностью электронной книги является не линейная подача текста, а в формате гипертекста, включающий различные ссылки, аудио, видео и возможность перехода к сопутствующим документам и т.д. Соответствующий формат позволяет электронной книге претендовать на ведущую роль в сборе, хранении и передачи информации. Именно этот факт ранее позволял утверждать, что вскоре электронная книга совсем вытеснит печатную книгу из нашей жизни. Но как мы видим, две книжные формы продолжают жить, успешно дополняя друг друга, открывая неограниченные возможности для дизайнеров, художников, программистов и полиграфистов в развитии книжного пространства в огромные пласты виртуального, параллельного мира.

Ключевые слова: книга, книжная форма, книга поп-ап, интерактивная книга.

Păpușile Galinei Molotov: pasiune și profesionalism

Violeta TIPA,
Institutul Patrimoniului Cultural

Universul teatrului de păpuși din Republica Moldova s-a schimbat vădit odată cu venirea în teatru a cuplului Galina Molotov și Vladimir Cantor. Cei doi pictori-scenografi au reușit să confere spectacolului de păpuși o altă viziune estetică. Pe parcursul a cinci decenii, anume Galina Molotov a creat imaginea sutelor de păpuși-personaje din spectacolele montate atât în teatrele din țară, precum Teatrul Republican de Păpuși „Licurici” (*Principesa mofturoasă, Dănilă Prepeleac, La porunca știucii, Crocodilul Ghena și prietenii săi, Buratino, Gelsomino în țara minciunoșilor ș.a.*), Teatrul televizat „Prichindel” (*La izvor, Cenușăreasa, Cozeta ș.a.*), Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță” (*Hârzobul, Pasărea pre limba ei piere, Lampa fermecată a lui Aladin ș.a.*), Teatrul Național ”Eugene Ionesco” (Jeanne și Focul), cât și peste hotarele țării, în teatrele Le Théâtre du Midi (*În jurul lumii în 80 de zile*), Theatre d’avant-garde (*Lusy*), Teatrul contemporan „Lucernaire” (*Omul elefant*), Teatrul-studio „Albatros” (*Răpirea Europei*) din Franța. Și în fiecare teatru, Galina Molotov și-a lăsat prin păpușile create dragostea sa pentru artă și o părticică din suflet.

Păpușile ei reprezintă o lume aparte. Chiar și personajele negative, care-și poartă pecetea caracterului în chip, au ceva atractiv. Or, fiecare păpușă nu doar că își are caracterul său, dar și originea sa. Chiar de la primele linii ale schiței se conturează viitorul caracter. Păpușa a devenit un *alter ego* al pictoriței și mereu balansa între profesie și pasiune. G. Molotov a reușit să-și facă din pasiune o profesie și profesia s-o transforme în pasiune.

Ne vom axa în mod special pe activitatea Galinei Molotov în Teatrul Municipal de Păpuși „Guguță”, punând în valoare rolul pictorului-scenograf implicat în spectacolele create în stil național.

Cuvinte cheie: teatru, spectacol, pictor-scenograf, păpuși, profesie.

Arhitectura edificiilor pentru spectacol din perioada sovietică: abordare și atitudine

Aurelia TRIFAN,
Institutul Patrimoniului Cultural

Cercetările actuale în domeniul arhitecturii edificiilor pentru spectacol din Republica Moldova se concentrează atât asupra detalierei constituirii acestora, începând cu sec. al XIX-lea, cât și a dezvăluirii valorii obiectivelor – elemente-cheie ale rețelei de cultură și artă, – apărute pe parcursul sec. XX. Aspectele teoretice și căutarea unor formule aplicative privind menținerea rolului semnificativ al acestui patrimoniu sunt abordate de istorici, arhitecți și critici de artă. Relatările făcute sunt bazate mai ales pe succesiunea evenimentelor politice sau pe evoluția fenomenelor socioeconomice.

Abordarea subiectului pornește de la problemele existente și presupune o analiză profundă a acestora. În cazul arhitecturii postbelice, programele bazate pe punerea în valoare a moștenirii culturale socialiste sunt supuse atenției mediului profesional, publicului interesat, precum și administratorilor patrimoniului construit. Este de menționat dificultatea evaluării arhitecturii acestei perioade fără a înțelege pe deplin circumstanțele vremii care au contribuit la faptul că arhitectura devine „exclusiv modernistă” și aproape în întregime standardizată, lucrările personalizate fiind o raritate.

Cu toate acestea, cercetările de ultima oră din arhitectura modernistă au făcut posibilă depistarea unui număr mare de edificii distincte prin plasticitatea și rafinamentul detaliilor, metodele inovatoare de utilizare a materialelor contemporane și complexitatea spațială, care au trezit interesul public și științific pentru patrimoniul modernist-socialist. Fiind criticat aspectul insuficient diferențiat al arhitecturii, rezultat din repetarea acelorași tipuri de clădiri, dar și apreciat efortul în încercările de a individualiza arhitectura perioadei sovietice, se impune o atenție

specială estimării valorii acesteia, cu găsirea de soluții pentru protejare, conservare și valorificare.

Cuvinte cheie: arhitectură, edificiu pentru spectacol, protejare, valorificare.

Specificul cromaticii în pictura națională din perioada interbelică (1918-1940)

Rodica URSACHI,
Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”
din Chișinău

Pictura națională a fost supusă cercetării și analizei sub diferite aspecte, dar mai puțin s-a abordat problema culorii, a specificului ei din diferite segmente cronologice. În demersul propus sunt relevate unele aspecte ale culorii în pictura națională din perioada interbelică (1918-1940). În funcție de viziunile estetice ale artiștilor, sunt identificate direcțiile de influență artistică ale plasticienilor basarabeni, sunt depistate dominantele cromatice ș.a., deoarece culoarea constituie veriga centrală în perceperea vizuală a obiectelor și totodată, în formarea atmosferei emotive a imaginii.

Activitatea artiștilor care au activat în acest segment cronologic este influențată de diverse direcții artistice – arta realistă rusă și arta modernistă europeană cu care ei s-au familiarizat în timpul studiilor și a călătoriilor. Pictorii de formație „realistă” influențați de pictura „peredvijnicilor”, înclină spre o pictură tonală cu un spectru cromatic redus de nuanțe calde. Pictorii celei de a doua direcții sunt influențați în egală măsură și de stilurile artistice occidentale, și de diverse „asociații” specifice artei ruse. Devenind foarte receptivi la sugestiile venite din Occident, ei utilizează procedee caracteristice orientărilor europene ce se referă atât la tematica abordată, cât și la mijloacele plastice folosite (nuanțe coloristice fine, palide și mate, forme difuze etc.). Cromatica „devalorizată” sau decorativă întâlnită în lucrările acestei perioade relevă afinități și cu diverse grupări din arta rusă de la sf. sec. XIX-încep. sec. XX – „Мир искусства”, „Бубновый валет”, „Голубая роза”, „Треугольник” ș.a.

Începând cu a doua jumătate a deceniului doi al sec. XX, culoarea din pictura basarabeană cunoaște un nou salt calitativ, ce se datorează, în parte, contactului artei basarabene cu cea

românească. În această perioadă, culoarea se racordează în mod special la reprezentarea mimetică a lumii reale. Atmosfera cromatică este subordonată, de cele mai multe ori, structurii desenului, culorile locale fiind distribuite rațional în zone compacte de umbră și lumină.

În baza unor cromograme a fost determinat raportul culorilor în pictura din perioada cercetată în funcție de orientarea artistică, care se bazează pe tonalități calde de cafeniu, brun (cca 52%), în cazul influenței artei ruse de factură „realistă”, și pe tente de verde-albastru, gri verzui (cca 48%), în cazul influenței artei moderne europene. Din studiul comparativ se observă o trecere de la tipul de contrast tonal/valoric și caloric/termic din perioada influenței „peredvijniciste”, la cel de culoare – simultan, complementar, calitativ/de saturație ș. a., în picturile „moderniste”, fapt ce denotă un salt calitativ în materie de culoare. Această antinomie cromatică din pictura națională din 1918-1940 este vădită prin raportul corelativ al valorațiilor cromatice bazate pe anumite contraste fundamentale: 1) de clarobscur-caloric și 2) tonal-cromatic. Totodată, această divergență „cromatică”, face deosebirea dintre două sisteme conceptual opuse în viziune artistică și modalitate de tratare plastică.

Cuvinte cheie: culoare, pictură, contrast cromatic, valoare, arta rusă, artă modernă.

CUPRINS

Lucia ADASCALIȚA

**Boris Țirocorad – promotor al multiplelor figuri de stil
în grafica satirică**

8

Igor CAPRIAN

**Paraclisul „Sf. Paisie de la Neamț” (Velicovschi) de la
Mănăstirea Răciula**

9

Алла ЧАСТИНА

**Коллекция Национального исторического музея
Республики Молдова: уникальные фотографии и доку-
менты, связанные с жизнью и творческой деятельно-
стью архитектора А.И. Бернадации**

10

Sergius CIOCANU

**O imagine necunoscută a Pieței Catedralei din Chișinău
din prima jumătate a secolului al XIX-lea**

12

Ion JABINSCHI

**Va fi sau nu reamplasat panoul din mozaic
„ARTA (ATRIBUTELE ARTEI)”?. Autor Mihai Burea**

13

Vladimir KRAVCENKO

**Repere istorice și conceptuale ale evoluției artei ex-
librisului în Republica Moldova**

15

Elena MADAN
**Clasificarea mobilierului țărănesc din Basarabia
sfârșitul sec. al XIX-lea – mijlocul sec. XX**
16

Vitalie MALCOCI
**Metamorfoze ale artei teatral-decorative în anii 1970 – 1980
ai sec. XX**
18

Ana MARIAN
**Construcții anatomice în creația sculptorilor animalişti
Naum Epelbaum, Nicolae Gabzulin și Veaceslav Șevcenco**
19

Angela MUNTEANU
**Creația artistică a plasticianului și profesorului
Victor Drebot**
20

Tamara NESTEROVA
**Vestigii de rotunde romanice în structura bisericilor din
satul Vadul Rașcov și a mănăstirii Călărășăuca**
22

Tatiana RAȘCHITOR
**Bienala Internațională de Gravură din Chișinău la cea de a
VI-a ediție**
23

Victoria ROCACIUC
**In memoriam: artistul plastic și pedagogul Ion Sfecă
(1941-2020)**
25

Mariana ȘLAPAC

**Detalii despre lucrările de construcție în cetatea Chilia
(sfârșitul sec. al XV-lea – începutul sec. al XIX-lea)**

26

Constantin SPÎNU

**Particularități de realizare plastică a imaginii în creația
pictoriței Maria Coțofan**

28

Алёна ТИМУЦА

**Печатные традиции и инновационные технологии
в формате современной книги**

29

Violeta TIPA

Păpușile Galinei Molotov: pasiune și profesionalism

31

Aurelia TRIFAN

**Arhitectura edificiilor pentru spectacol din perioada
sovietică: abordare și atitudine**

32

Rodica URSACHI

**Specificul cromaticii în pictura națională din perioada
interbelică (1918-1940)**

34